

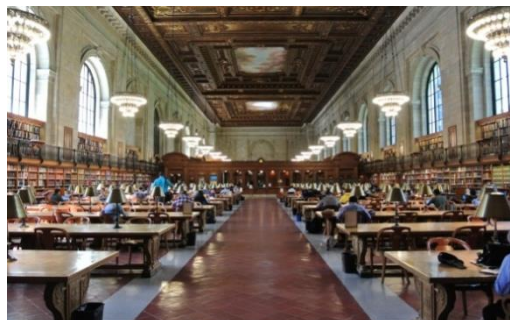

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
«ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΑΡΧΕΙΑ,
ΜΟΥΣΕΙΑ»**

**ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**DEPARTMENT OF ARCHIVAL, LIBRARY AND INFORMATION STUDIES
SCHOOL OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES**

**Διπλωματική Εργασία με θέμα:
Δημόσιος δανεισμός από βιβλιοθήκες
και πνευματικά δικαιώματα: η νέα
ρύθμιση**

**Παναγούλα Μακρή (ΑΜ 186682014)
Επιβλέπων Καθηγητής: Θεόδωρος Χίου
Αθήνα, 2021**

Επιτροπή Εξέτασης

1. Θεόδωρος Χίου

2. Αλέξανδρος Κουλούρης

3. Κωνσταντίνος Κυπριανός

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Παναγούλα Μακρή του Ιωάννη, με αριθμό μητρώου 186682014 φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διαχείριση της Πληροφορίας σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία Μουσεία, του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

Παναγούλα Μακρή

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Θ. Χίου, ο οποίος με τη καθοδήγησή του και με τις κρίσιμες και εύστοχες επισημάνσεις του με βοήθησε στη συγγραφή της παρούσας εργασίας.

Τέλος, η εργασία αυτή αφιερώνεται στα παιδιά μου, Θωμά και Ιωάννη, τους οποίους ευχαριστώ για την υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου, όπως επίσης και στους πολύτιμους φίλους που πίστεψαν στις δυνατότητές μου.

Παναγούλα Μακρή

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία στοχεύει στη χαρτογράφηση και κριτική αποτίμηση του νέου πλαισίου δημοσίου δανεισμού από βιβλιοθήκες υπό το πρίσμα του δικαίου Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Ειδικότερα, επιχειρεί να αναλύσει και ερμηνεύσει το σύστημα δημοσίου δανεισμού που εισάγεται διά του άρθρου 54 παρ. 3 στ. α' και β' Ν. 4481/2017, κατ' αντιπαραβολή με το παλαιότερο καθεστώς και το αντίστοιχο πλαίσιο επιλεγμένων αλλοδαπών δικαίων και σε συνάρτηση με το ενωσιακό δίκαιο, αξιολογώντας, μεταξύ άλλων, τη στάθμιση συμφερόντων που επιχειρεί να επιτύχει. Δεδομένης δε της τρέχουσας μεταβατικής περιόδου έως την έκδοση του σχετικού προεδρικού διατάγματος, η εργασία στοχεύει να διατυπώσει προτάσεις σχετικά με τη διαμόρφωση του συστήματος είσπραξης και διανομής της αμοιβής για δημόσιο δανεισμό σύμφωνα και με τη διεθνή εμπειρία στο πεδίο αυτό καθώς και τις προτάσεις των εμπλεκόμενων μερών.

Λέξεις κλειδιά: πνευματική ιδιοκτησία, βιβλιοθήκες, δημόσιος δανεισμός, δικαίωμα δημοσίου δανεισμού, Ν. 2121/1993, Ν. 4481/2017

ABSTRACT

The present work aims at mapping and critically evaluating the new framework of public lending by libraries in the light of Copyright Law. In particular, it attempts to analyze and interpret the public lending system introduced by article 54 par. 3 element a and b of Law 4481/2017, in contrast to the previous regime and the corresponding framework of selected foreign rights and depending with EU law, assessing, the balance of interests it seeks to achieve. Given the current transitional period until the issuance of the relevant presidential decree, the work aims to formulate proposals for the configuration of the system for collection and distribution of fees for public borrowing in accordance with international experience in this field and the proposals of stakeholders.

Keywords: copyright law, libraries, public lending, public lending right, Law 2121/1993, Law 4481/2017

Συντομογραφίες - Ακρωνύμια

PLR	Public Lending Right
αρ.	Άρθρο
ΔΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔΔΔ	Δικαίωμα Δημόσιου Δανεισμού
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
κ.ά.	και άλλα
Ν	Νόμος
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ.	Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου
ο.π.	όπως παραπάνω
ΟΠΙ	Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας
ΟΣΔΕΛ	Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου
ΟΣΔ	Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης
π.χ.	παραδείγματος χάριν
παρ.	παράγραφος
στοιχ./στ.	στοιχείο

Περιεχόμενα

Επιτροπή Εξέτασης.....	2
ABSTRACT	6
Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή.....	9
1.1. Πλαίσιο, σκοπός και στόχοι της Διπλωματικής Εργασίας.....	9
1.2 Μεθοδολογία.....	13
1.3 Περιορισμοί της έρευνας.....	14
1.4 Ορισμοί.....	15
1.5 Δομή της εργασίας και οργάνωση των κεφαλαίων	18
Κεφάλαιο 2. Το καθεστώς Δημοσίου Δανεισμού πριν τη μεταρρύθμιση του Ν.4481/2017.....	19
2.1. Παρουσίαση του νομικού καθεστώτος για το δημόσιο δανεισμό σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 στοχείο ε' Ν. 2121/1993 (παλιό καθεστώς)	19
Κεφάλαιο 3. Το καθεστώς Δημοσίου Δανεισμού μετά τη μεταρρύθμιση του Ν.4481/2017	22
3.1. Η εξαίρεση του άρ. 22 παρ. 2 Ν. 2121/1993 υπέρ σχολικών και ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.....	22
3.2. Μετατροπή του αποκλειστικού δικαιώματος δημοσίου δανεισμού σε δικαίωμα εύλογης αμοιβής.....	23
3.3. Μεταβατικό καθεστώς εν αναμονή του π.δ.	24
Κεφάλαιο 4. Συγκριτική αποτίμηση – Συμπεράσματα – Μελλοντικές επεκτάσεις	26
4.1. Συμπεράσματα και Μελλοντικές επεκτάσεις.....	26
4.2. Δημόσιος δανεισμός και πανδημία	29
Βιβλιογραφικές αναφορές	30
Πρόσθετη Βιβλιογραφία.....	33
Διαδικτυακές Πηγές	35
Παράρτημα	36
Παράρτημα νομοθεσίας	36
Ν. 2121/1993. Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα(ΦΕΚ Α' 25/4-3-1993).....	36

Οδηγία 2006/115/ΕΚ του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας	38
Οδηγία 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 1992 σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας	40
Ν. 4481/2017 Συλλογική Διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, χορήγηση πολυεδαφικών αδειών για επηραμμικές χρήσεις μουσικών έργων και άλλα θέματα αρμοδιότητας Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.	41
ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2019/790 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Απριλίου 2019 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ.....	42
Τροπολογία για δημόσιο δανεισμό.....	42

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

1.1. Πλαίσιο, σκοπός και στόχοι της Διπλωματικής Εργασίας

1. Πνευματική ιδιοκτησία είναι «το δικαίωμα που η έννομη τάξη απονέμει στο δημιουργό ενός πνευματικού έργου πάνω στο έργο αυτό», καθώς και «το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν αυτό το δικαίωμα» (**Κουμάντος, Γ., 2002:1**). Στην Ελλάδα, ο Ν. 2121/1993 «Πνευματική Ιδιοκτησία, Συγγενικά Δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα, ΦΕΚ Α΄ 25/4-3-1993» αποτελεί το κύριο νομοθέτημα στο πεδίο του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, συμπληρούμενο από τον Ν. 4481/2017 «Συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, χορήγηση πολυεδαφικών αδειών για επηραμμικές χρήσεις μουσικών έργων και άλλα θέματα αρμοδιότητας Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, ΦΕΚ Α΄ 100/ 20-07-2017». Αμφότερα τα νομοθετήματα σε συνδυασμό με τις Διεθνείς Συμβάσεις που έχει κυρωθεί από την Ελλάδα και Ευρωπαϊκό κεκτημένο

αποτελούν το εφαρμοστέο δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας στην Ελλάδα **(Κουμάντος, Γ., 2002:25)**.

Αντικείμενο προστασίας από την πνευματική ιδιοκτησία είναι το άυλο πνευματικό δημιούργημα του ανθρώπου, το οποίο εξωτερικεύεται σε κάποια μορφή προσπή από τις αισθήσεις και όχι ο υλικός φορέας στον οποίο ενσωματώνεται (άρ. 2 Ν. 2121/1993). Περαιτέρω, σύμφωνα με το Ν. 2121/1993 (άρθρα 1 και 6), ως υποκείμενο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, θεωρείται ο πνευματικός δημιουργός. Η ελληνική νομοθεσία, ακολουθεί την παράδοση του ηπειρωτικού συστήματος πνευματικής ιδιοκτησίας, το οποίο διέπεται από την «αρχή της αλήθειας» ή «θεωρία του δημιουργού» **(Κουμάντος, Γ., 2000:164)**, δυνάμει της οποίας ο δημιουργός θεωρείται ο αρχικός δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί του έργου του.

2. Το νομικό πλαίσιο της πνευματικής ιδιοκτησίας απονέμει στο δημιουργό του έργου αποκλειστικές, κατ' αρχήν, εξουσίες περιουσιακής και ηθικής φύσεως (άρθρα 3 και 4 Ν. 2121/1993), οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα στο δημιουργό να επιτρέπει και να απαγορεύει μια σειρά από εκμεταλλεύσεις και χρήσεις του έργου. Περαιτέρω σύμφωνα με την αρχή της καθολικότητας, στο δημιουργό ανήκει το σύνολο των εξουσιών εκμετάλλευσης του έργου του **(Χριστοδούλου, Κ., 2018:23)**.

Από αυτό κατανοούμε, ότι αυτό το σύστημα της πνευματικής ιδιοκτησίας αναγνωρίζει στον δημιουργό ισχυρή διαπραγματευτική θέση, γιατί του δίνει το απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει ή να απαγορεύει την εκμετάλλευση του έργου του, εξασφαλίζοντάς του τα οικονομικά οφέλη για να ζήσει **(Κουμάντος, Γ., 2002:210)**. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο δημιουργός είναι σε θέση να ασκεί μονοπωλιακό έλεγχο στην πρόσληψη και διάδοση του έργου του από το κοινό. Ο έλεγχος αυτός είναι αφενός ωφέλιμος και αναγκαίος ως ένα βαθμό για τη λήψη προσόδου υπέρ του δημιουργού από τη χρήση και εκμετάλλευση του έργου. Από την άλλη πλευρά, το καθεστώς λήψης προηγούμενης άδειας ενδέχεται να περιορίζει την ελεύθερη διάδοση και πρόσβαση στη γνώση, την πληροφορία και την τέχνη. Εύκολα λοιπόν καταδεικνύεται ότι η θεσμοθέτηση των αποκλειστικών εξουσιών του

δημιουργού επί του έργου του αντανακλά μία στάθμιση εγγενώς συγκρουόμενων συμφερόντων: αφενός, το συμφέρον του δημιουργού για ανταποδοτικό έλεγχο της χρήσης και εκμετάλλευσης του έργου του, και αφετέρου, το συμφέρον της ολότητας, δηλαδή του κοινού με την ευρεία έννοια, αλλά και των φορέων που διαμεσολαβούν στην πρόσβαση της γνώσης και την ευχερή χρήση των προστατευόμενων έργων, **(Κουμάντος, Γ., 2000:275)** όπως οι βιβλιοθήκες.

3. Ο νομοθέτης, επιθυμώντας να βρει τη χρυσή τομή ανάμεσα στο αποκλειστικό δικαίωμα του δημιουργού στο έργο του και στα συμφέροντα των χρηστών, καθιερώνει εξαιρέσεις/περιορισμούς της πνευματικής ιδιοκτησίας (άρθρα 18 επ. Ν. 2121/1993). Οι περιορισμοί αυτοί αποβλέπουν στην προστασία του δημόσιου συμφέροντος, δηλαδή εξυπηρετούν ανάγκες του κοινωνικού συνόλου, και αφορούν κατά περίπτωση ορισμένες περιουσιακές εξουσίες του δημιουργού επιτρέποντας τη χρήση του έργου χωρίς άδεια του δημιουργού και κατά κανόνα χωρίς αμοιβή εφόσον πληρούνται οι ειδικές προς τούτο προϋποθέσεις που προβλέπει η εκάστοτε ειδική διάταξη. Επομένως με την επιβολή των περιορισμών, ο νομοθέτης παρέχει σε τρίτους τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν ή να αναπαράγουν το έργο χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς καταβολή αμοιβής **(Κοριατοπούλου-Αγγέλη, Π., 2008:389)**. Οι εξαιρέσεις/περιορισμοί αποτελούν όμως «εξαιρετικές ρυθμίσεις του νόμου» **(Ζάννος, Γ., 2012:475)** που πρέπει να ερμηνεύονται στενά, **(Χριστοδούλου, Κ., 2018 όπου η κρατούσα και η ήσσων γνώμη:144)**, ώστε να μην οδηγήσουν σε κατάργηση των πνευματικών δικαιωμάτων.

Οι εξαιρέσεις/περιορισμοί αυτοί δικαιολογούνται για λόγους εκπαιδευτικής και κοινωνικής πολιτικής και γενικά εξυπηρετούν ανάγκες του κοινωνικού συνόλου. Προς το σκοπό αυτό, οι εξαιρέσεις/περιορισμοί εφαρμόζονται μόνο σε ειδικές περιπτώσεις που δεν αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου και δεν θίγουν τα έννομα συμφέροντα των δικαιούχων (τεστ των τριών σταδίων, άρ. 28Γ Ν. 2121/1993) **(Κοτσιρης, Λ., 2017:262)**. Ο έλεγχος των τριών σταδίων είναι ένας μηχανισμός ελέγχου, ο οποίος αφορά όλες τις προβλεπόμενες από το νόμο Ν. 2121/1993 εξαιρέσεις **(Κοριατοπούλου-**

Αγγέλη, Π., 2008:184). Μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις (όπως πχ. στην περίπτωση της εξαίρεσης της αναπαραγωγής για ιδιωτική χρήση– άρ. 18 Ν. 2121/1993) προβλέπεται η καταβολή εύλογης αμοιβής υπό τη μορφή αντισταθμίματος, υπέρ του δημιουργού και άλλων δικαιούχων, για την αναπαραγωγή του έργου (**Κοτσιρης, Λ., 2017:241**). Αποτελεί αντικείμενο προβληματισμού το κατά πόσο οι εξαιρέσεις/περιορισμοί εξυπηρετούν το γενικό συμφέρον ή οδηγούν σε «αποσύνθεση» του δικαιώματος του δημιουργού (**Κοτσιρης, Λ., 2017:240**).

4. Οι βιβλιοθήκες είναι φορείς/οργανισμοί που παρέχουν στο κοινό (χρήστες/αναγνώστες τους) πρόσβαση στην πληροφορία και στη γνώση, κατά κανόνα, ελεύθερα και δωρεάν, μέσω των παρεχόμενων προς τους χρήστες τους υπηρεσιών τους. Παράλληλα, παρέχουν πρόσβαση και διευκόλυνση στη διακίνηση ιδεών. Πράγματι οι βιβλιοθήκες μαζί με άλλους φορείς όπως είναι τα αρχεία (**Κανελλοπούλου-Μπότη, Μ., 2020:247**) θεωρούνται θεματοφύλακες της πνευματικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Η ιδιαίτερη σημασία τους τυγχάνει αναγνώρισης και η αποστολή τους υποστηρίζεται συχνά από τη νομοθεσία, σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο (**Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών, 2018:5**). Ταυτόχρονα, μεγάλο μέρος των συλλογών αντιστοιχούν σε έργα που προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα, γεγονός που κατ' αρχήν υποβάλλει την πράξη παροχής πρόσβασης του κοινού στις συλλογές τους καθώς και τον έλεγχο του δημιουργού και δικαιούχων πνευματικής ιδιοκτησίας (**Στρακαντούνα, Β. & Χίου, Θ., 2021**). Αντίστοιχα, ο ανωτέρω έλεγχος αίρεται μόνο υπό το πρίσμα των περιορισμών και εξαιρέσεων της πνευματικής ιδιοκτησίας (**Τσιαβός, Π./Αρακά, Η./Φράγκου, Α./Μαυρίδης, Μ., 2016:66**), στο βαθμό που αυτοί εφαρμόζονται κατά τη λειτουργία και παροχή υπηρεσιών από τις βιβλιοθήκες προς το κοινό.

5. Μία από τις βασικότερες υπηρεσίες των βιβλιοθηκών είναι και ο δημόσιος δανεισμός. Ο δημόσιος δανεισμός έχει την έννοια της διάθεσης έργων προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα, όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοικτά στο κοινό (άρθρο 2 παρ. 1 στοιχείο β' της Οδηγίας 2006/115 του

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας) (**Καλλινίκου, Δ., 2007:76**), στα οποία περιλαμβάνεται κάθε οργανωμένη συλλογή προστατευόμενων έργων πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως οι βιβλιοθήκες κάθε κατηγορίας (π.χ. δημόσιες βιβλιοθήκες, σχολικές βιβλιοθήκες και ιδιωτικές βιβλιοθήκες) που δανείζουν βιβλία (**Καλλινίκου, Δ., 2007:80**), και είναι προσβάσιμες από γενική ή συγκεκριμένη κατηγορία κοινού. Ο δημόσιος δανεισμός στηρίζει την εκπλήρωση των στόχων και την αποστολή των βιβλιοθηκών προάγοντας τον πολιτισμό και τη διάδοση της γνώσης. Συμβάλλει στην ικανοποίηση του δικαιώματος των πολιτών στην πληροφόρηση και προωθεί τη συμμετοχή του κοινού στην τέχνη, την επιστήμη και την έρευνα. Άλλωστε ,το δανειζόμενο υλικό (βιβλία, φωνογραφήματα, υλικοί φορείς οπτικοακουστικών έργων, πολυμεσικά έργα κ.α.) αντιστοιχεί συχνά σε έργα ή άλλα αντικείμενα που προστατεύονται από το δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας ή από τα συγγενικά δικαιώματα.

6. Ο κύριος σκοπός της εργασίας είναι η παρουσίαση του καθεστώτος δημοσίου δανεισμού έργων από βιβλιοθήκες στην Ελλάδα, όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά την μεταρρύθμιση του Ν. 4481/2017 και ισχύει σήμερα. Ειδικότερα, στοχεύει στη χαρτογράφηση και κριτική αποτίμηση του υφισταμένου νομοθετικού πλαισίου, κατ' αντιπαραβολή ή σε σύγκριση με το παλαιότερο καθεστώς και τις ρυθμίσεις άλλων εννόμων τάξεων.

7. Κατ' αποτέλεσμα, η εργασία αποσκοπεί στο να απαντήσει στο παρακάτω βασικό ερώτημα έρευνας: **πώς διαμορφώνεται το καθεστώς του δημοσίου δανεισμού στην Ελλάδα μετά τον Ν. 4481/2017 και ποιες οι προοπτικές του δημοσίου δανεισμού για τις βιβλιοθήκες και τους δικαιούχους;**

1.2 Μεθοδολογία

Η εργασία στηρίζεται σε βιβλιογραφική έρευνα του ελληνικού και ενωσιακού δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας που δέπει το δημόσιο δανεισμό μέσω βιβλιοθηκών, η οποία υλοποιείται μέσω αναζήτησης ελληνικής και ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας, αλλά και ελληνικής και αλλοδαπής νομολογίας, και νομική ανάλυση των επίμαχων εφαρμοστέων διατάξεων των ελληνικών Νόμων 2121/1993 και 4481/2017 καθώς και της Οδηγίας 2006/115/EK, η οποία κωδικοποιεί την οδηγία 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας, χρησιμοποιώντας τα μεθοδολογικά εργαλεία της ερμηνείας του δικαίου. Περαιτέρω, θα πραγματοποιηθεί δικαιοσυγκριτική ανάλυση ορισμένων πτυχών του δημοσίου δανεισμού.

Τα ερευνητικά στάδια υλοποίησης της εργασίας είναι τα ακόλουθα:

Στάδιο 1: Διαμόρφωση πλάνου έρευνας και Βιβλιογραφική Έρευνα

Στάδιο 2: Αποκρυστάλλωση προβληματικής και ερωτήματος έρευνας και διαμόρφωση Πλάνου Συγγραφής

Στάδιο 3: Συγγραφή

Στάδιο 4: Επικαιροποίηση Βιβλιογραφικής Έρευνας και οριστικοποίηση κειμένου

1.3 Περιορισμοί της έρευνας

Η παρούσα εργασία περιορίζεται κατ' αρχήν στο ελληνικό δίκαιο, όπως αυτό ισχύει σήμερα ενώ λαμβάνεται υπόψη και το ενωσιακό δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας, που σχετίζεται με το δημόσιο δανεισμό και τις βιβλιοθήκες. Αναφέρεται στο δημόσιο δανεισμό μέσω βιβλιοθηκών και όχι άλλων φορέων που ενδέχεται να προβαίνουν σε δημόσιο δανεισμό με την έννοια του νόμου. Η έρευνα δεν επεκτείνεται πέραν των βιβλιογραφικών πηγών και των νομοθετικών διατάξεων και δεν εμπεριέχει εμπειρική έρευνα. Η προσέγγιση της έρευνας είναι γενική, χωρίς να δίνεται μεγαλύτερη έμφαση σε

κάποια ειδική κατηγορία βιβλιοθηκών ή σε κάποια ειδική κατηγορία δημοσίως δανειζόμενων έργων.

1.4 Ορισμοί

Βιβλιοθήκες: Οι βιβλιοθήκες είναι φορείς/οργανισμοί προσποί στο κοινό, που παρέχουν στο κοινό (αναγνώστες) πρόσβαση σε συλλογές μίας ή περισσότερων κατηγοριών έργων και άλλων αντικειμένων όπως έργα λόγου, οπτικοακουστικά έργα, φωνογραφήματα, χάρτες, φωτογραφίες κλπ. μέσω των υπηρεσιών τους, κατά κανόνα, ελεύθερα και δωρεάν, κατόπιν προηγούμενης εγγραφής ή πλήρωσης άλλων τυπικών προϋποθέσεων (**Μπώκος, Γ., 2001:160**). Παράλληλα, παρέχουν πρόσβαση και διευκόλυνση στη διακίνηση ιδεών. Οι βιβλιοθήκες αναλόγως το καθεστώς σύστασής τους και το κοινό στο οποίο απευθύνονται χωρίζονται ιδίως σε σχολικές βιβλιοθήκες, ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, δημόσιες βιβλιοθήκες, βιβλιοθήκες που ανήκουν σε Ν.Π.Δ.Δ. και σε Ν.Π.Ι.Δ., δημοτικές βιβλιοθήκες, βιβλιοθήκες κοινωφελών ιδρυμάτων και οργανισμών, μορφωτικών ιδρυμάτων και αποστολών στην Ελλάδα, βιβλιοθήκες ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων, λαϊκές βιβλιοθήκες. Η Οδηγία 2019/790 της 17^{ης} Απριλίου 2019 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ενιαία ψηφιακή αγορά (άρθρο 2 στ. 3) συμπεριλαμβάνει τις προσπές στο κοινό βιβλιοθήκες στην έννοια του ιδρύματος πολιτιστικής κληρονομιάς».

Δημόσιος Δανεισμός: Ο δημόσιος δανεισμός έχει την έννοια της διάθεσης έργων προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα, όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοικτά στο κοινό(άρθρο 2 παρ. 1 στοιχείο β' της Οδηγίας 2006/115/EK). Τα κριτήρια οριοθέτησης του «δημόσιου δανεισμού» σύμφωνα με τον ενωσιακό ορισμό είναι:

α) διάθεση προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Επομένως, δεν μπορεί ο δανεισμός να ταυτιστεί με την πώληση ή διάθεση του έργου για απεριόριστο χρονικό διάστημα, όπως είναι η δωρεά,

β) μη άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος. Δηλαδή, η έννοια του δανεισμού δεν υφίσταται όταν υπάρχει οικονομικό ή εμπορικό όφελος (**Dusollier, S., 2014:215**) και

γ) η διάθεση προς χρήση να γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοικτά στο κοινό. Ως τέτοιο ίδρυμα ανοικτό στο κοινό θεωρείται κάθε φορέας που κατέχει οργανωμένη συλλογή προστατευόμενων έργων πνευματικής ιδιοκτησίας (**Κοτσιρης, Α., 2017:158**), την οποία καθιστά προσβάσιμη σε γενική ή συγκεκριμένη κατηγορία κοινού.

Αντιστρόφως, όταν η χρήση των έργων (π.χ. βιβλίων σε έντυπη μορφή) γίνεται στο χώρο της βιβλιοθήκης δεν αποτελεί δημόσιο δανεισμό των βιβλίων. Ομοίως, ο διαδανεισμός βιβλίων, διδακτορικών διατριβών ή διπλωματικών εργασιών μεταξύ των βιβλιοθηκών για επιτόπια χρήση από τους αναγνώστες δεν εμπίπτει στην έννοια του δημόσιου δανεισμού.

Για τον «ψηφιακό δανεισμό» δεν προβλέπεται ορισμός από το ενωσιακό κεκτημένο. Ο ψηφιακός δανεισμός έχει την έννοια της ψηφιακής διάθεσης έργων προς ψηφιακή χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα, όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοικτά στο κοινό.

Δικαίωμα δημόσιου δανεισμού (Public Lending Right, PLR): Το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού είναι το δικαίωμα των δημιουργών ή ορισμένων δικαιούχων συγγενικών δικαωμάτων να λαμβάνουν αμοιβή από το δημόσιο δανεισμό των έργων τους. Πρέπει να τονίσουμε ότι το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού δεν προβλέπεται σε καμία διεθνή συμφωνία ή σε κάποια διεθνή συνθήκη που αφορά τα πνευματικά δικαιώματα (**Στρακαντούνα, Β., 2010:2**). Η νομική φύση του εν λόγω δικαίωματος δύναται να λάβει τις εξής μορφές:

- είτε πρόκειται για ένα αποκλειστικό δικαίωμα που δίνει στον δημιουργό το δικαίωμα να επιτρέπει ή να απαγορεύει το δημόσιο δανεισμό του έργου του.

- είτε πρόκειται για δικαίωμα του δημιουργού να λαμβάνει χρηματική αποζημίωση (ενοχική αξίωση εύλογης αμοιβής) για το δημόσιο δανεισμό του έργου του

Τα συστήματα για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού (σύστημα αποκλειστικού δικαιώματος/ σύστημα εύλογης αμοιβής) έχουν δύο κοινά χαρακτηριστικά. Αμφότερα στηρίζουν τους πολιτιστικούς στόχους της κάθε χώρας και αποσκοπούν στην καταβολή αμοιβής στους δημιουργούς είτε με τη μορφή αποκλειστικού δικαιώματος είτε με την αναγνώριση δικαιώματος αμοιβής.

Ειδικότερα, όσον αφορά τα βιβλία, υπό το ενωσιακό δίκαιο, το δικαίωμα δημοσίου δανεισμού προϋποθέτει την ενσωμάτωση του έργου σε υλικό φορέα, είτε αναλογικό είτε ψηφιακό (**Παπαδόπουλος, Μ., 2016:8**). Το ΔΕΕ, με την απόφαση της 10^{ης} Νοεμβρίου 2016 στην υπόθεση *Vereniging Openbare Bibliotheken* (**Απόφαση ΔΕΕ, 10-11-2016, υπόθεση C-174/15**) έκρινε όμως ότι ο όρος «δανεισμός» κατά το ενωσιακό δίκαιο (Οδηγία 2016/115), καλύπτει τον δανεισμό αντιγράφου βιβλίου σε ψηφιακή μορφή, οσάκις ο δανεισμός αυτός πραγματοποιείται με την τοποθέτηση του αντιγράφου αυτού στον διακομιστή δημόσιας βιβλιοθήκης και την παροχή στον χρήστη της δυνατότητας να αναπαραγάγει το εν λόγω αντίγραφο μέσω μεταφορτώσεως στον δικό του υπολογιστή, εξυπακουμένου ότι μόνον ένα αντίγραφο μπορεί να μεταφορτωθεί κατά τη διάρκεια της περιόδου δανεισμού και ότι, μετά τη λήξη της περιόδου αυτής, το αντίγραφο που έχει μεταφορτωθεί από τον εν λόγω χρήστη δεν μπορεί πλέον να χρησιμοποιηθεί από αυτόν. Η απόφαση έχει ιδιαίτερη σημασία γιατί λαμβάνει υπόψη την εξέλιξη της τεχνολογίας και ερμηνεύει την Οδηγία 2006/115 κατά τρόπο ώστε ο δανεισμός ψηφιακών βιβλίων να εμπίπτει στην έννοια του δανεισμού. Σύμφωνα με τις Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα MACIEJ SZPUNAR (16-6-2016) «ο δανεισμός ψηφιακών βιβλίων είναι ένα σύγχρονο ισοδύναμο του δανεισμού έντυπων βιβλίων» και συνεπώς το νομικό καθεστώς του δανεισμού ψηφιακών βιβλίων πρέπει να ευθυγραμμίζεται προς το δανεισμό παραδοσιακών βιβλίων.

1.5 Δομή της εργασίας και οργάνωση των κεφαλαίων

Η συγκεκριμένη εργασία απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια και ένα Παράρτημα, με την εξής διάρθρωση και περιεχόμενο:

Το πρώτο κεφάλαιο είναι η Εισαγωγή της εργασίας και αναφέρεται στο σκοπό και στους στόχους της εργασίας, στη μεθοδολογία που επιλέχθηκε για τη διερεύνηση του θέματος και στους περιορισμούς που τέθηκαν για την έρευνα, πριν παρατεθούν ορισμοί των κύριων εννοιών που σχετίζονται με το θέμα της εργασίας.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναλύει το καθεστώς του δημοσίου δανεισμού στην Ελλάδα πριν τη μεταρρύθμιση του Ν. 4481/2017.

Το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει το περιεχόμενο της μεταρρύθμισης το οποίο εισήγαγε ο Ν. 4481/2017 και τους βασικούς άξονες του ισχύοντος πλαισίου δημοσίου δανεισμού από βιβλιοθήκες, συνεπεία της ως άνω μεταρρύθμισης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μία συγκριτική αποτίμηση του νέου πλαισίου και παρουσιάζονται οι μελλοντικές επεκτάσεις καθώς και τα συμπεράσματα της έρευνας σε σχέση με τις προοπτικές του νέου καθεστώτος δημοσίου δανεισμού για τις βιβλιοθήκες και τους δικαιούχους.

Τέλος, στο παράρτημα παρατίθενται αποσπάσματα από την επίμαχη νομοθεσία που εμπίπτει στο θεματικό πεδίο της παρούσας εργασίας.

Κεφάλαιο 2. Το καθεστώς Δημοσίου Δανεισμού πριν τη μεταρρύθμιση του Ν.4481/2017

2.1. Παρουσίαση του νομικού καθεστώτος για το δημόσιο δανεισμό σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 στοιχείο ε' Ν. 2121/1993 (παλαιό καθεστώς)

Η συνταγματική προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας βασίζεται τόσο στο άρθρο 5 παρ. 1, 3 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει την ανάπτυξη της προσωπικότητας αλλά και την οικονομική ελευθερία του ατόμου, όσο και το άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος, που προστατεύει την ελευθερία της ιδιοκτησίας. Όπως επίσης και το άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος που προστατεύει την τέχνη και την επιστήμη. Ο θεμελιώδης νόμος είναι ο Ν. 2121/1993, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει **(Κουμάντος, Γ., 2002:25)**.

Στην αρχική ρύθμιση του Ν.2121/1993 (άρθρο 3 παρ.1 στοιχείο δ') η εξουσία θέσης σε κυκλοφορία περιελάμβανε την εκμίσθωση και το δημόσιο δανεισμό. Η διάταξη αυτή (δηλ. το άρθρο 3 παρ. 1 στοιχείο δ' Ν. 2121/1993 στην αρχική ρύθμιση) αναγνώριζε στο δημιουργό την εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει «τη θέση σε κυκλοφορία του πρωτοτύπου ή αντιτύπων του έργου με μεταβίβαση της κυριότητας, με εκμίσθωση ή με δημόσιο δανεισμό, καθώς και την επιβολή περιοριστικών όρων στη μεταβίβαση, την εκμίσθωση ή το δημόσιο δανεισμό, ιδίως σε ότι αφορά τη χρήση των αντιτύπων». Στη συνέχεια η διάταξη αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 81 Ν. 3057/2002 που εναρμόνισαν την εθνική νομοθεσία με την Οδηγία 2001/29.

Ειδικότερα, το άρθρο 3 παρ. 1 στοιχείο ε' Ν. 2121/1993, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 81 παρ. 1 Ν. 3057/2002, προβλέπει ευθέως την αντίστοιχη διάταξη της Οδηγίας 2006/115 (άρθρο 1 παρ. 1 και άρθρο 3 παρ. 1 στοιχείο α') και έτσι το δικαίωμα δημοσίου δανεισμού (καθώς και το δικαίωμα εκμίσθωσης) αναγνωρίζεται ρητά ως χωριστό δικαίωμα.

Η ελληνική νομοθεσία παρέχει στο δικαιούχο τη μέγιστη δυνατή προστασία, καθώς αναγνωρίστηκε το δικαίωμα δημοσίου δανεισμού ως

απόλυτο περιουσιακό δικαίωμα (άρθρο 3 παρ. 1 στοιχείο ε' Ν. 2121/1993). Δεν υιοθετήθηκε το σύστημα της αμοιβής (άρθρο 5 Οδηγίας 92/100/ άρθρο 6 Οδηγίας 2006/115) και συνεπώς οι βιβλιοθήκες ή τα ιδρύματα που δάνειζαν στο κοινό προστατευόμενα έργα, όφειλαν να έχουν την άδεια του δημιουργού (**Παπαδοπούλου, Μ.Δ. /Σαραφιανός, Δ./Σινανίδου, Μ. σε Σταματούδη, Ε. , 2020:740**). Σύμφωνα με το άρθρο 33 παρ. 4 Ν. 2121/1993 «σε περίπτωση δανεισμού αντιτύπων από τρίτον, η αμοιβή για την παροχή της αναγκαίας άδειας κατανέμεται σε ίσα μέρη ανάμεσα στο δημιουργό και τον εκδότη».

Το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού καθιερώνεται επίσης και για τους δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα, το άρθρο 46 παρ. 2 στοιχ. δ' Ν. 2121/1993 , όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 81 παρ. 3 Ν. 3057/2002, αναγνωρίζει στον ερμηνευτή ή εκτελεστή το δικαίωμα να επιτρέπει ή να απαγορεύει το δημόσιο δανεισμό του υλικού φορέα με την εγγραφή της ερμηνείας ή εκτέλεσης. Το άρθρο 47 παρ. 1 στοιχ. γ' και παρ. 2 στοιχ. γ' Ν. 2121/1993, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 81 παρ. 4 Ν. 3057/2002, αναγνωρίζει το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού στους παραγωγούς φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων αντίστοιχα. Επίσης το άρθρο 48 παρ. 1 στοιχ. στ', όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 81 παρ. 5 Ν. 3057/2002, αναγνωρίζει στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού του υλικού φορέα με την εγγραφή των εκπομπών τους.

Σαφώς εννοείται, ότι μέχρι την ψήφιση του Ν. 4481/2017, η εθνική νομοθεσία δεν χρησιμοποίησε το άρθρο 6 της Οδηγίας 2006/115 που προβλέπει παρέκκλιση από το αποκλειστικό δικαίωμα δημόσιου δανεισμού, ούτε είχαν εξαιρεθεί ορισμένες κατηγορίες δημοσίων βιβλιοθηκών (**Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών, 2018:7**). Επιπλέον, ο κανονισμός λειτουργίας βιβλιοθηκών δεν έκανε καμιά αναφορά στα πνευματικά δικαιώματα για τις βιβλιοθήκες που δανείζουν από τις συλλογές τους. (**ΥΑ 8300/2003 ΦΕΚ Β' 1173**).

Το ΔΔΔ συμπεριλαμβάνει όλες τις βιβλιοθήκες που ανήκουν στο δημόσιο, δημοτικές, σχολικές, εκπαιδευτικά ιδρύματα και άλλα ιδρύματα που είναι ανοικτά στο κοινό. Πρακτικά βέβαια το δικαίωμα δεν εφαρμόζεται παρότι

έχουν συσταθεί οι Οργανισμοί Συλλογικής Διαχείρισης, οι οποίοι έχουν λάβει τη σχετική άδεια λειτουργίας από το Υπουργείο Πολιτισμού (**βλ. τις άδειες λειτουργίας στην ιστοσελίδα www.opi.gr**). Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες που δεν έχουν καταβάλει αμοιβή στους δικαιούχους για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού (**βλ. ανακοίνωση συγγραφέων, μεταφραστών και εκδοτών με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Βιβλίου, 23-4-2021 www.osdel.gr**) παρά τη σύνταξη του σχετικού αμοιβολογίου των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, όπως καθορίστηκαν με απόφαση των Διοικητικών τους Συμβουλίων (**www.osdel.gr**) και κοινοποιήθηκαν ακολούθως στον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας(ΟΠΙ) σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 2 Ν. 4481/2017.

Κεφάλαιο 3. Το καθεστώς Δημοσίου Δανεισμού μετά τη μεταρρύθμιση του Ν.4481/2017

Το νέο καθεστώς δημοσίου δανεισμού, όπως αυτό προβλέπεται από τον Ν. 4481/2017 κινείται ανάμεσα στους ακόλουθους βασικούς άξονες:

- 1) αναδρομική θέσπιση εξαίρεσης για διενέργεια δημοσίου δανεισμού έργων από σχολικές βιβλιοθήκες και από τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες που είναι μέλη του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- 2) υποχώρηση αποκλειστικού χαρακτήρα και υπέρ της (προσδοκώμενης) πρόβλεψης για καταβολή αμοιβής (ενδεχομένως με υποχρεωτική Συλλογική διαχείριση) διά έκδοσης προεδρικού διατάγματος.
- 3) πρόβλεψη μεταβατικού καθεστώτος έως την έκδοση του προεδρικού διατάγματος, με κύριο περιεχόμενο τη μη καταβολή αμοιβής για δημόσιο δανεισμό.

3.1. Η εξαίρεση του άρ. 22 παρ. 2 Ν. 2121/1993 υπέρ σχολικών και ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.

Με το άρθρο 54 παρ. 3 στοιχείο α' του Ν. 4481/2017 τροποποιήθηκε ο τίτλος του άρθρου 22 του Ν. 2121/1993 σε «Βιβλιοθήκες και Αρχεία» και προστέθηκε η παράγραφος 2, διά της οποίας εισάγεται εξαίρεση/περιορισμός στο δικαίωμα δημοσίου δανεισμού. Ειδικότερα, σύμφωνα με το νέο άρθρο 22 παρ. 2 Ν. 2121/1993: «Επιτρέπεται χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, ο δημόσιος δανεισμός έργων από τις βιβλιοθήκες των δημόσιων ιδρυμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευση (σχολικές βιβλιοθήκες) καθώς και από τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες που είναι μέλη του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών» **(Παπαδοπούλου, Μ.Δ./Σαραφιανός, Δ./Σινανίδου, Μ. σε Σταματούδη, Ε., 2020:741).**

Συγκεκριμένα, ο Έλληνας νομοθέτης με την εν λόγω τροποποίηση, ενώ διατήρησε (κατ' αρχήν) το αποκλειστικό δικαίωμα (άρθρο 3 παρ. 1 στοιχείο ε' Ν. 2121/1993) προέβλεψε εξαίρεση από την υποχρέωση καταβολής αμοιβής για τις βιβλιοθήκες των δημοσίων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες που είναι μέλη του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών **(Κοριατοπούλου, Π. / Τσίγκου,Χ., 2017:31)**.

Τονίζεται ότι η εισαγωγή της ανωτέρω εξαίρεσης ισχύει αναδρομικά από τις 4.3.1993, ήτοι από την έναρξη ισχύος του ν. 2121/1993. Στην Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής για το Ν. 4481/2017 παρατηρείται ότι η αναδρομική εφαρμογή της διάταξης ενδέχεται να θίγει δικαιώματα αμοιβής των δημιουργών τα οποία δεν έχουν μέχρι σήμερα κανοποιηθεί **(Έκθεση επί του νομοσχεδίου της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής, 2017:19)**.

Προβληματισμός επίσης διατυπώνεται στην Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής για τη συμβατότητα της μη καταβολής αμοιβής για τους δημιουργούς μέχρι την έκδοση του προεδρικού διατάγματος, τόσο με τις διατάξεις του δικαίου της ΕΕ, όσο και του εθνικού δικαίου που κατοχυρώνουν το δικαίωμα των δημιουργών να αμείβονται **(Έκθεση επί του νομοσχεδίου της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής, 2017:20)**. Πάντα σύμφωνα με την έκθεση η παρέκκλιση του δημόσιου δανεισμού εμφανίζεται και στο άρθρο 6 της Οδηγίας 2006/115. Ένας άλλος προβληματισμός είναι το κατά πόσο μπορεί διατηρηθεί το αποκλειστικό δικαίωμα δημόσιου δανεισμού σύμφωνα με τον Ν.2121/1993 με την εξαίρεση υπέρ των πρωτοβάθμιων ή δευτεροβάθμιων ιδρυμάτων καθώς και ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών που είναι μέλη του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

3.2. Μετατροπή του αποκλειστικού δικαιώματος δημοσίου δανεισμού σε δικαίωμα εύλογης αμοιβής.

Παράλληλα με την ανωτέρω εξαίρεση, με το άρθρο 54 παρ. 3 στοιχείο β' του Ν. 4481/2017 προβλέπεται η έκδοση προεδρικού διατάγματος εντός

ενός έτους από την έναρξη ισχύος του παραπάνω νόμου, ύστερα από πρόταση των υπουργών Εσωτερικών, Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και Πολιτισμού και Αθλητισμού, με βάση το οποίο θα καθορίζονταν η αμοιβή που θα λαμβάνουν οι δικαιούχοι για τον δημόσιο δανεισμό, ο τρόπος και το σύστημα είσπραξης και διανομής της, το σύνολο των βιβλιοθηκών και φορέων που εμπίπτουν στη ρύθμιση με εξαίρεση τις βιβλιοθήκες της παρ. 2 του άρθρου 22 Ν. 2121/1993 καθώς και κάθε σχετική λεπτομέρεια **(Παπαδοπούλου, Μ.Δ./Σαραφινός,Δ./Σινανίδου, Μ. σε Σταματούδη, Ε., 2020:741)**.

Η πρόβλεψη έκδοσης προεδρικού διατάγματος κατά το άρθρο 54 παρ. 3 στοιχείο β' Ν.4481/2017 συνεπάγεται ότι ο Έλληνας νομοθέτης επέλεξε σιωπηρά, παρέκκλιση **(Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών, 2018:42)** από το αποκλειστικό δικαίωμα σύμφωνα με το άρθρο 6 της Οδηγίας 2006/115, μετατρέποντάς το σε απλή αξίωση εύλογης αμοιβής **(Παπαδοπούλου, Μ.Δ./Σαραφινός,Δ./Σινανίδου,Μ. σε Σταματούδη, Ε. , 2020:741)**. Πράγματι, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση (Αιτιολογική έκθεση Ν.4481/2017, σ. 27) με τη διάταξη του άρθρου 54 παρ. 3 στοιχείο α' Ν.4481/2017 μεταφέρεται το άρθρο 6 της Οδηγίας 2006/115 που επιτρέπει παρέκκλιση από το αποκλειστικό δικαίωμα δημόσιου δανεισμού, με την προϋπόθεση ότι θα λαμβάνουν αμοιβή οι δημιουργοί(άρθρο 6 Οδηγίας 2006/115).

3.3. Μεταβατικό καθεστώς εν αναμονή του π.δ.

Τέλος, με το άρθρο 54 παρ. 3 στ. β' Ν.4481/2017 προβλέπεται επιπροσθέτως μεταβατικό καθεστώς κατά το οποίο, μέχρι την έκδοση του προεδρικού διατάγματος του προηγούμενου εδαφίου, οι δημόσιες βιβλιοθήκες, οι βιβλιοθήκες που ανήκουν σε Ν.Π.Δ.Δ. και σε Ν.Π.Ι.Δ., που εποπτεύονται από το Κράτος, οι δημοτικές βιβλιοθήκες, οι βιβλιοθήκες κοινωφελών ιδρυμάτων και οργανισμών, μορφωτικών ιδρυμάτων και αποστολών στην Ελλάδα καθώς και οι βιβλιοθήκες ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων δεν καταβάλλουν

αμοιβή για το δημόσιο δανεισμό (**βλ. άρθρο 54 παρ. 3 στοιχ. Β' τελευταίο εδάφιο Ν. 4481/2017**).

Κεφάλαιο 4. Συγκριτική αποτίμηση – Συμπεράσματα – Μελλοντικές επεκτάσεις

4.1. Συμπεράσματα και Μελλοντικές επεκτάσεις

Οι βιβλιοθήκες είναι δημόσια ιδρύματα που έχουν στόχο την ελεύθερη πρόσβαση και διακίνηση της πληροφορίας ώστε να ανταπεξέλθουν καλύτερα στις ανάγκες του κοινού.

Έχοντας ως γνώμονα το πεδίο αμοιβαίας ωφέλειας των δικαιούχων, των βιβλιοθηκών και του δημοσίου συμφέροντος καθώς και των πραγματικών συνθηκών των βιβλιοθηκών στη χώρα μας, κατατέθηκε από την αξιωματική αντιπολίτευση προς ψήφιση νομοθετική ρύθμιση (**Τροπολογία, οπ. αναφ. στο παράρτημα, 2020**). Με βάση αυτή την πρόταση νομοθετικής ρύθμισης καταργούνται, η παράγραφος 2 του άρθρου 22 του Ν. 2121/1993 και η περίπτωση β' της παραγράφου 3 του άρθρου 54 του Ν. 4481/2017, η οποία θέτει ως προσθήκη άρθρου 5^Α, με τίτλο: «Δικαίωμα δημόσιου δανεισμού από βιβλιοθήκες» στον Ν. 2121/1993, και έχοντας υπόψη τη δυνατότητα που δίνει η σχετική κοινοτική νομοθεσία, αφενός προβλέπει εξαιρέσεις από την υποχρέωση καταβολής εύλογης αμοιβής για το ΔΔΔ για λόγους υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος και αφετέρου ορίζει αυτή η εύλογη αμοιβή να καταβάλλεται ετησίως ως εφάπαξ ποσό από το κράτος και από τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το ποσό αυτό βασίστηκε σε στοιχεία, όπως στον πληθυσμό της Ελλάδος, το Ακαθόριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ), την ετήσια χρηματοδότηση των βιβλιοθηκών, τον συνολικό αριθμό των βιβλιοθηκών, τον όγκο των δανειζόμενων συλλογών καθώς και τον κύκλο των εργασιών των εκδοτών. Θεωρώντας ότι το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού πρέπει να αποτελέσει πεδίο αμοιβαίας ωφέλειας μεταξύ των δημιουργών/δικαιούχων, των βιβλιοθηκών και του δημοσίου συμφέροντος, η παρούσα νομοθετική ρύθμιση, πάντα σε σχέση με την κοινοτική οδηγία και τη βέλτιστες πρακτικές άλλων κρατών, αφενός προβλέπει εξαιρέσεις από την υποχρέωση καταβολής εύλογης αμοιβής για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού για λόγους υπέρτερου

δημοσίου συμφέροντος και αφετέρου ορίζει αυτή την εύλογη αμοιβή να καταβάλλεται ετησίως ως εφάπαξ ποσό από το κράτος, ούτως ώστε οι βιβλιοθήκες να ασκούν το δανεισμό τόσο των βιβλίων όσο και οπτικοακουστικών έργων. Οι προτάσεις αυτές δεν έγιναν δεκτές αλλά αποτελούν ρυθμίσεις που μπορεί να ληφθούν υπόψη σε μεταγενέστερο στάδιο.

Η συλλογική διαχείριση δεν φαίνεται να έχει λειτουργήσει αποτελεσματικά για τις ελληνικές δημόσιες βιβλιοθήκες. Αυτό συμβαίνει γιατί διαχειρίζονται περιορισμένο αριθμό δικαιωμάτων και έργων που αφορούν τις βιβλιοθήκες. Εντούτοις, οι ΟΣΔ προσανατολίζονται παραδοσιακά σε οργανισμούς που εμπλέκονται σε κερδοσκοπικές χρήσεις των έργων, ενώ κάτι τέτοιο δε συμβαίνει με τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Επισημαίνεται ότι η κύρια πηγή εσόδων των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης συγγραφέων και εκδοτών προέρχεται από το χώρο της εκπαίδευσης διότι εκεί γίνεται και η πιο εκτεταμένη χρήση των έργων τους για την κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών. Οι βιβλιοθήκες αυτές αδυνατούν να πληρώσουν οποιαδήποτε αμοιβή και οποιαδήποτε απόπειρα πληρωμής «τελών», θα ήταν απαγορευτική για την ύπαρξή τους. Με δεδομένη τη νομοθετική παρέμβαση εντός του ενωσιακού κεκτημένου, θα ήταν σκόπιμο την πληρωμή αυτή να αναλάβει το κράτος χωρίς να υπάρξει πραγματική βλάβη για τους δικαιούχους.

Το δικαίωμα εύλογης αμοιβής, εξυπηρετεί και τις δύο πλευρές, δηλαδή τόσο τις βιβλιοθήκες, όσο και τους δημιουργούς, οπότε επέρχεται η ισορροπία μεταξύ της πνευματικής ιδιοκτησίας και της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης. Άλλωστε ένας μεγάλος αριθμός δημιουργών πιστεύει ότι είναι δικαίωμα τους η καταβολή εύλογης αμοιβής για το δημόσιο δανεισμό των έργων τους και όχι καμία φιλανθρωπία. Μπορεί να θεωρηθεί, ότι για πολλούς είναι και ένας σημαντικός πόρος εισοδήματος για την επιβίωσή τους.

Στην ελληνική κοινωνία, οι βιβλιοθήκες θεωρούν ότι η καταβολή αμοιβής για το δημόσιο δανεισμό θα αποβεί επιζήμια για την πρόοδο της έρευνας, της μάθησης, της δωρεάν πρόσβασης στις πηγές πληροφόρησης της επιστήμης και το βασικότερο θα επιβαρύνει περισσότερο τον κρατικό προϋπολογισμό τους, ο οποίος είναι ήδη ασφυκτικά στενός, σε βαθμό τέτοιο που να μην

μπορούν να εκπληρώσουν την αποστολή τους. Γι' αυτό το λόγο, το κράτος οφείλει να υποστηρίξει με κατάλληλους μηχανισμούς τόσο το έργο των βιβλιοθηκών όσο και τα δικαιώματα των δημιουργών.

Όμως, είναι θεμιτό λοιπόν σε περίπτωση προσδιορισμού εύλογης αμοιβής για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού στην χώρα μας να συνεκτιμηθούν πολλοί παράγοντες, όπως οι ειδικές συνθήκες λειτουργίας των δημόσιων βιβλιοθηκών, οι σχετικά μικρές δανειστικές συλλογές, τη μικρή στελέχωση των δημόσιων βιβλιοθηκών, ως υπόχρεος καταβολής του δικαιώματος δημόσιου δανεισμού να είναι το ελληνικό δημόσιο και να γίνεται στον προγραμματισμό της πολιτιστικής πολιτικής (**Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών, 2018:43**).

Τέλος, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι βιβλιοθήκες και δημιουργοί έχουν κοινούς σκοπούς, δηλαδή την προώθηση των πνευματικών έργων, γι' αυτό θα πρέπει να βρεθεί η χρυσή τομή που θα αντισταθμίζει τα δικαιώματα τόσο των δημιουργών όσο και των βιβλιοθηκών, θα στηρίζει το πνευματικό τους έργο και θα διευκολύνει την πρόσβαση στην πληροφορία. Η αποστολή των βιβλιοθηκών δεν είναι το εμπορικό κέρδος αλλά η προώθηση της γνώσης και της επιστήμης προς όφελος όλων των χρηστών. Για το λόγο αυτό δεν πρέπει να υπάρξει κανένας νομικός ή συμβατικός περιορισμός στις βιβλιοθήκες επειδή αυτό θα οδηγήσει απώλεια τόσο στους ιδιοκτήτες των δικαιωμάτων τόσο και στις βιβλιοθήκες.

Η θέση που συνάγουμε είναι ότι τα δικαιώματα του δημιουργού καθώς και τα συγγενικά δικαιώματα πρέπει να προστατεύονται σε λογικά πλαίσια. Αδιαμφισβήτητο είναι το δικαίωμα του δημιουργού να απολαύσει τους καρπούς του έργου του, όμως από την άλλη μεριά θα πρέπει να γίνεται μία στάθμιση συμφερόντων. Αυτή η στάθμιση είναι σημαντική όταν γίνεται να εξισορροπηθούν οι απαιτήσεις της πνευματικής ιδιοκτησίας με τις ανάγκες ακαδημαϊκού ή πολιτιστικού χαρακτήρα. Συνεπώς, κρίνεται επιτακτική η ανάγκη διαρκούς αναμόρφωσης του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας με σκοπό την προσαρμογή στις νέες συνθήκες την καθιέρωση εύλογων μόνο περιορισμών και τελικά τη διασφάλιση των συμφερόντων των πνευματικών δημιουργών καθώς και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων ώστε να

υπάρχει και κίνητρο για περαιτέρω δημιουργία, πολιτιστική και οικονομική άνθηση(www.heal-link.gr).

4.2. Δημόσιος δανεισμός και πανδημία

Ένα σοβαρό θέμα που πρόσφατα προέκυψε είναι η πανδημία του Covid-19, που οδήγησε σε μερική αναστολή της λειτουργίας των βιβλιοθηκών, η οποία περιλαμβάνει την απαγόρευση λειτουργίας των αναγνωστηρίων τους καθώς επίσης και τη δυνατότητα δημόσιου δανεισμού, ενώ η πρόσβαση σε ψηφιακό υλικό δεν ήταν πάντα εφικτή, διότι δεν διαθέτουν όλοι οι χρήστες πρόσβαση στους ίδιους πληροφοριακούς πόρους(**Χίου Θ., 2020**). Από τα παραπάνω αντιλαμβανόμαστε ότι η πρόσβαση σε μη ψηφιακό προσβάσιμο υλικό βιβλιοθηκών(π.χ. βιβλία, περιοδικές εκδόσεις από τις συλλογές τους, κ.α.) κατέστη ανέφικτη. Θα ήταν σκόπιμο να θεσμοθετηθεί ένας ειδικός περιορισμός του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, υπό το ισχύον πλαίσιο πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως μια πανδημία και το γενικό lockdown, αλλά με πρόβλεψη καταβολής αμοιβής στους δημιουργούς και άλλους δικαιούχους. Αυτό μπορεί επίσης να επιτευχθεί με την υπογραφή συμφωνιών μεταξύ δικαιούχων και βιβλιοθηκών για τη δυνατότητα αποστολής τμημάτων έργων στους χρήστες για προσωπική τους χρήση. Κατανοούμε ότι δεν είναι εύκολη η επίτευξη τέτοιου είδους συμφωνίας μεταξύ των μερών. Από την άλλη μεριά όμως, η πανδημία ανέδειξε τη σημασία των βιβλιοθηκών και το έργο που επιτελούν ως προς την πρόσβαση στην πληροφορία και τη γνώση και υποστηρίζουν τη διδασκαλία και την έρευνα.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Dusollier, S., (2014). A manifesto for an e-lending limitation in copyright. JIPITEC.

Holman, S.(2015). Public lending right in Europe and the World, ανάκτηση από <http://www.ifrro.org>

Parker, J.(2018). The public lending right and what it does, WIPO Magazine ανάκτηση από https://www.wipo.int/wipo_magazine

Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών (2018). Έκθεση Ομάδας Εργασίας Δημόσιου Δανεισμού. Αθήνα: ΥΠΕΘ.

Έκθεση επί του νομοσχεδίου της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής, 2017 ανάκτηση από <https://www.hellenicparliament.gr/>

Ζάννος, Γ.(2012).Νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία. Κατ' άρθρο ερμηνεία, 18 αρ. 4, Αθήνα: Σάκκουλας.

Καλλνίκου, Δ. (2007). Πνευματική Ιδιοκτησία & Βιβλιοθήκες. Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας.

Κανελλοπούλου-Μπόπη, Μ. (2020), Αρχαία και δίκαιο. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Κικκής, Ι. (2021). Strengthening the Protection and the enforcement of Intellectual Property Rights. Public Lending Right, Tirana 15-16 April 2021.

Κοριατοπούλου –Αγγέλη, Π. & Τσίγκου, Χ. (2017). Ο Ν. 4481/2017 για τη συλλογική διαχείριση και οι αλλαγές που επικφέρει στο δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας. Συνήγορος, 122/2017.

Κοριατοπούλου-Αγγέλη, Π. & Τσίγκου, Χ.(2008). Πνευματική Ιδιοκτησία: λημματογραφημένη ερμηνεία. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Κοτσίρης, Λ. (2017). Δίκαιο της Πνευματικής Ιδιοκτησίας και Κοινωνικό Κεκτημένο. (7η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλας.

Κουμάντος, Γ. (2000). Πνευματική Ιδιοκτησία.(7^η εκδ.) Αθήνα: Σάκκουλας.

Κουμάντος, Γ. (2002). Πνευματική Ιδιοκτησία.(8^η εκδ.) Αθήνα: Σάκκουλας.

Μπώκος, Γ.(2001). Εισαγωγή στην επιστήμη της Πληροφόρησης. Αθήνα: Εκδόσεις Παπασωτηρίου.

Παπαδόπουλος, Μ. (2016). Γνωμοδοτικό σημείωμα.

Παπαδοπούλου, Μ./Σαραφιανός, Δ./Σινανίδου, Μ. σε Σταματούδη, Ε. (2020). Συλλογική Διαχείριση Δικαιωμάτων Πνευματικής Διαχείρισης. Αθήνα: Σάκκουλας.

Στρακαντούνα, Β. & Κικκής, Ι. (2010). Ο δειπτός χαρακτήρας του δικαιώματος δημόσιου δανεισμού, ανάκτηση από <https://lekythos.ucy.ac.cy/handle/10797/10770>.

Στρακαντούνα, Β. (2010). Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, 19ο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανάκτηση από <http://docplayer.gr/>

Στρακαντούνα, Β., Χίου, Θ. (2021), Πνευματική Ιδιοκτησία, εξ αποστάσεως έρευνα και διδασκαλία και Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες εν καιρώ πανδημίας, 26ο Συνέδριο ΣΕΑΒ

Τροπολογία αξιωμ. Αντιπολίτευσης (2020). Για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού στις 3-12-2020.

Τσιαβός, Π., Αρακά, Α., Φράγκου, Μ. & Μαυρίδης, Μ. (2016). Η Χαρτογράφηση του τοπίου των Πνευματικών Δικαιωμάτων του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος ως μέσο για την ενίσχυση της πρόσβασης στη γνώση. Heal Journal, 3/2016.

Χίου, Θ.(2020). Πνευματική ιδιοκτησία. Covid 19 και βιβλιοθήκες, ανάκτηση από IPrights.gr.

Χριστοδούλου, Κ. (2018). Δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας. Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Πρόσθετη Βιβλιογραφία

Donovan, J. (2020).keep the books on the shelves: Library space as intrinsic facilitator of the reading experience. The journal of Academic Librarianship,2, doi.org/10.1016/j.acalib.2019.102104.

Gavin, B., Greenwood A., Haworth A., Hodgson J., Jones C., Marsh G., Mawson M., SalderR.(2019). Visions of value: Leading the development of a view of the University Library in the 21stcentury.The Journal of Academic Librarianship.

Ιγγλεζάκης, Ι.(2010). Ζητήματα πνευματικής Ιδιοκτησίας από την μετάβαση των βιβλιοθηκών στην ψηφιακή εποχή, ΕπισΕΔΓ2010.

Ιγγλεζάκης, Ι. (2018). Δίκαιο Πληροφορικής(3η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Kranich, N. (2020). Libraries and Democracy Revisited. Information, Community, Policy. Vol. 90(2).

Καλλνίκου, Δ. (2006).Αρχεία , Βιβλιοθήκες & Πνευματική Ιδιοκτησία, ανάκτηση από <https://lekythos.library.ucy.ac.cy>

Καλλνίκου, Δ. (1994). Τα θεμελιώδη θέματα του Ν. 2121/1993 για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα. Αθήνα: Αφοί Π. Σάκκουλα

Κοτσίρης, Λ. & Σταματούδη,Ε. (2012). Νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία. Κατ' άρθρο ερμηνεία. Αθήνα:Σάκκουλας.

Κοριατοπούλου-Αγγέλη, Π. (2018). ΠνευματικήΙδιοκτησία. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Μάνεση, Δ. & Κουλούρης, Α. (2015). Διαχείριση ψηφιακού περιεχομένου. Αθήνα: ΣΕΑΒ, ανάκτηση στο <http://hdl.handle.net/11419/2502>.

Matnionyte, R. (2015). E-lending and a public lending right: is it really a time for an update? Ανάκτηση από <https://ssrn.com/abstract=2660555> ή <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2660555>.

Συμιανάκη, Ε. (2011), Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας στην εποχή των νέων μέσων και τεχνολογιών, Πολιτιστική πολιτική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και συλλογική διαχείριση. Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης (διπλωματική εργασία)

Διαδικτυακές Πηγές

www.wikipedia.org

www.plrinternational.com

www.opi.gr

www.osdel.gr

www.heal-link.gr

Παράρτημα

Παράρτημα νομοθεσίας

Ν. 2121/1993. Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα(ΦΕΚ Α' 25/4-3-1993)

Κεφάλαιο Πρώτο

Αντικείμενο και περιεχόμενο του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας

Άρθρο 3. – Το περιουσιακό δικαίωμα.

1. Το περιουσιακό δικαίωμα δίνει στους δημιουργούς ιδίως την εξουσία (δικαίωμα) να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν:

α) Την εγγραφή και την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή των έργων τους με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει.

β) Τη μετάφραση των έργων τους.

γ) Τη διασκευή, την προσαρμογή ή άλλες μετατροπές των έργων τους.

δ) Όσον αφορά το πρωτότυπο ή τα αντίτυπα (αντίγραφα) των έργων τους, τη διανομή τους στο κοινό με οποιαδήποτε μορφή μέσω πώλησης ή με άλλους τρόπους. Το δικαίωμα διανομής εντός της Κοινότητας αναλώνεται μόνο εάν η πρώτη πώληση ή η με οποιονδήποτε άλλο τρόπο πρώτη μεταβίβαση της κυριότητας του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων εντός της Κοινότητας πραγματοποιείται από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του.

ε) Την εκμίσθωση και το δημόσιο δανεισμό, όσον αφορά το πρωτότυπο ή τα αντίτυπα των έργων τους. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων. Τα δικαιώματα αυτά δεν εφαρμόζονται σε σχέση με τα

έργα αρχιτεκτονικής και τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών. Η εκμίσθωση και ο δημόσιος δανεισμός νοούνται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην οδηγία 92/100 του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 1992 (ΕΕΕΚ αριθμ. L 346/61 - 27.11.1992).

στ) Τη δημόσια εκτέλεση των έργων τους.

ζ) Τη μετάδοση ή αναμετάδοση των έργων τους στο κοινό με τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση, με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με καλώδια ή με άλλους υλικούς αγωγούς ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, παράλληλα προς την επιφάνεια της γης ή μέσω δορυφόρων.

η) Την παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, καθώς και να καθιστούν προσβάσιμα τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιονδήποτε να έχει πρόσβαση στα έργα αυτά, όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται με οποιαδήποτε πράξη παρουσίασης στο κοινό με την έννοια της παρούσας ρύθμισης.

θ) Την εισαγωγή αντιτύπων των έργων τους που παρήχθησαν στο εξωτερικό χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού ή, εφόσον πρόκειται για εισαγωγή από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αν το δικαίωμα της εισαγωγής αντιτύπων στην Ελλάδα είχε συμβατικά διατηρηθεί από τον δημιουργό (άρθρα 2, 3 παρ. 1 και 3, 4 Οδηγίας 2001/29 ΕΕΕΚ αριθμ. L. 167/10 - 22.6.2001).

2. Δημόσια θεωρείται κάθε χρήση ή εκτέλεση ή παρουσίαση του έργου, που κάνει το έργο προσβάσιμο σε κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξαρτήτως από το αν τα πρόσωπα αυτού του ευρύτερου κύκλου βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους.

Οδηγία 2006/115/ΕΚ του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας

Άρθρο 1

Αντικείμενο της εναρμόνισης

1. Σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου, τα κράτη μέλη παρέχουν, με την επιφύλαξη του άρθρου 6, δικαίωμα συναίνεσης ή απαγόρευσης για την εκμίσθωση και το δανεισμό πρωτοτύπων και αντιγράφων έργων που προστατεύονται από την πνευματική ιδιοκτησία και άλλων αντικειμένων που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1.

2. Τα δικαιώματα κατά την παράγραφο 1 δεν εξαντλούνται από οποιαδήποτε πώληση, ή άλλη πράξη διανομής πρωτοτύπων και αντιγράφων έργων που προστατεύονται από την πνευματική ιδιοκτησία και άλλων αντικειμένων που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

β) ως «δανεισμός» νοείται η διάθεση προς χρήση, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοιχτά στο κοινό

Άρθρο 3

Δικαιούχοι και αντικείμενο του δικαιώματος εκμίσθωσης και δανεισμού

1. Το αποκλειστικό δικαίωμα συναίνεσης ή απαγόρευσης για την εκμίσθωση και το δανεισμό ανήκει:

α) στο δημιουργό, όσον αφορά το πρωτότυπο και τα αντίγραφα του έργου του· (1) Συνεκδικασθείσες υποθέσεις 60/84 και 61/84, Συλλογή ΔΕΚ 1985, σ. 2 605. 27.12.2006 EL Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 376/29

Άρθρο 6

Παρέκκλιση από το αποκλειστικό δικαίωμα δημόσιου Δανεισμού

1. Τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από το αποκλειστικό δικαίωμα του άρθρου 1, όσον αφορά το δημόσιο δανεισμό, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον οι δημιουργοί λαμβάνουν αμοιβή για το δανεισμό αυτό. Τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να καθορίζουν την αμοιβή λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους πολιτιστικής προαγωγής.

2. Όταν τα κράτη μέλη δεν εφαρμόζουν το αποκλειστικό δικαίωμα του άρθρου 1 για τα φωνογραφήματα, τις ταινίες για τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθιερώνουν οπωσδήποτε αμοιβή για τους δημιουργούς.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν ορισμένες από την πληρωμή της αμοιβής κατά τις παραγράφους 1 και 2.

Οδηγία 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 1992 σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας

Άρθρο 1

Αντικείμενο της εναρμόνισης

3) Για τους σκοπούς της παρούσας Οδηγίας, ο «δανεισμός» έχει την έννοια της διάθεσης προς χρήση, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοικτά στο κοινό.

Άρθρο 5

Παρέκκλιση από το αποκλειστικό δικαίωμα δανεισμού

1) Τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από το αποκλειστικό δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 1 όσον αφορά το δημόσιο δανεισμό, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον οι δημιουργοί λαμβάνουν αμοιβή για το δανεισμό αυτό. Τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να καθορίζουν την αμοιβή λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους πολιτιστικής προαγωγής.

3) Τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων από την πληρωμή της αμοιβής που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 2.

Ν. 4481/2017 Συλλογική Διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, χορήγηση πολυεδαφικών αδειών για επιγραμμικές χρήσεις μουσικών έργων και άλλα θέματα αρμοδιότητας Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Άρθρο 54

Καταργούμενες και τροποποιούμενες διατάξεις του Ν. 2121/1993

3. α) Στο άρθρο 22 του ν. 2121/1993, ο τίτλος του οποίου τροποποιείται σε «Βιβλιοθήκες και αρχεία», προστίθεται δεύτερη παράγραφος, η οποία ισχύει από τις 4.3.1993, ήτοι από την έναρξη ισχύος του ν. 2121/1993, ως εξής:

«2. Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, ο δημόσιος δανεισμός έργων από τις βιβλιοθήκες των δημοσίων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (σχολικές βιβλιοθήκες) καθώς και από τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες που είναι μέλη του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.».

β) Με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται μέσα σε ένα (1) έτος από την έναρξη ισχύος του παρόντος ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και Πολιτισμού και Αθλητισμού καθορίζονται η αμοιβή που λαμβάνουν οι δικαιούχοι για το δημόσιο δανεισμό, ο τρόπος και το σύστημα είσπραξης και διανομής της, το σύνολο των βιβλιοθηκών και φορέων, που εμπίπτουν στη ρύθμιση, με εξαίρεση τις βιβλιοθήκες της παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 2121/1993, όπως προστίθεται με την περίπτωση α' της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και κάθε σχετική λεπτομέρεια. Μέχρι την έκδοση του προεδρικού διατάγματος του προηγούμενου εδαφίου, οι δημόσιες βιβλιοθήκες, οι βιβλιοθήκες που ανήκουν σε Ν.Π.Δ.Δ. και σε Ν.Π.Ι.Δ., που εποπτεύονται από το Κράτος, οι δημοτικές βιβλιοθήκες, οι βιβλιοθήκες κοινωφελών ιδρυμάτων και οργανισμών,

μορφωτικών ιδρυμάτων και αποστολών στην Ελλάδα καθώς και οι βιβλιοθήκες ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων δεν καταβάλλουν αμοιβή για το δημόσιο δανεισμό.

ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2019/790 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Απριλίου 2019 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ

Άρθρο 2
Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- 1) «ερευνητικός οργανισμός»: το πανεπιστήμιο, συμπεριλαμβανομένων των βιβλιοθηκών του, το ερευνητικό ίδρυμα ή κάθε άλλη οντότητα με πρωταρχικό στόχο τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας ή την εκτέλεση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν επίσης τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας: α) σε μη κερδοσκοπική βάση ή μέσω της εκ νέου επένδυσης όλων των κερδών του στην επιστημονική του έρευνα· ή β) στο πλαίσιο αποστολής δημοσίου συμφέροντος αναγνωρισμένης από κράτος μέλος· κατά τρόπον ώστε μια επιχείρηση που ασκεί αποφασιστική επιρροή σε έναν τέτοιο οργανισμό να μη μπορεί να επωφεληθεί κατά προτεραιότητα στην πρόσβαση στα αποτελέσματα αυτής της επιστημονικής έρευνας.
- 2) «ίδρυμα πολιτιστικής κληρονομιάς»: προσπή στο κοινό βιβλιοθήκη ή μουσείο, αρχείο ή ίδρυμα κινηματογραφικής ή ακουστικής κληρονομιάς·

Τροπολογία για δημόσιο δανεισμό

A. Προστίθεται άρθρο 5A στο ν. 2121/1993 ως ακολούθως:

«Άρθρο 5Α ν. 2121/1993 –Δικαίωμα δημόσιου δανεισμού από βιβλιοθήκες

1. Όταν έργο αποτελεί αντικείμενο δημόσιου δανεισμού από δημόσιες και δημοτικές βιβλιοθήκες, από βιβλιοθήκες που ανήκουν σε Ν.Π.Δ.Δ. και σε Ν.Π.Ι.Δ. που εποπτεύονται από το Κράτος, και από βιβλιοθήκες κοινωφελών ιδρυμάτων, οργανισμών και μορφωτικών ιδρυμάτων, εφόσον είναι ανοιχτές στο κοινό και επιχορηγούνται από το Κράτος οφείλεται αμοιβή στον δημιουργό σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο παρόν. Από την υποχρέωση καταβολής αμοιβής εξαιρείται ο δημόσιος δανεισμός από βιβλιοθήκες δημοσίων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (σχολικές βιβλιοθήκες), καθώς και από ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες που είναι μέλη του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
2. Το δικαίωμα αυτό δεν αναλώνεται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων και δεν εφαρμόζεται σε σχέση με τα έργα αρχιτεκτονικής και τα έργα εφαρμοσμένων τεχνών. Ο δημόσιος δανεισμός νοείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην οδηγία 2006/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2006 (ΕΕΕΚ αριθμ. L 376/28 - 27.12.2006). Στην έννοια του δημόσιου δανεισμού εμπίπτει και ο δανεισμός αντιγράφων σε ψηφιακή μορφή, εφόσον προέρχονται από νόμιμη πηγή, έχουν τεθεί σε κυκλοφορία με πρώτη πώληση ή με άλλου είδους μεταβίβαση του αντιγράφου εντός της ΕΕ από τον δικαιούχο του δικαιώματος διανομής ή με την άδεια του δικαιούχου και εφόσον το ψηφιακό αντίγραφο χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους όρους που θέτει η απόκτησή του από τη βιβλιοθήκη όσον αφορά τον αριθμό ταυτόχρονων χρηστών και για περιορισμένο πάντα χρονικό διάστημα, μετά τη λήξη του οποίου διασφαλίζεται με τη λήψη κατάλληλων τεχνολογικών μέτρων ότι δεν θα μπορεί πλέον να χρησιμοποιηθεί από αυτόν.
3. Η αμοιβή για τον δημόσιο δανεισμό ορίζεται στο ποσό των τριακοσίων πενήντα χιλιάδων (350.000) ευρώ ετησίως, το ύψος της οποίας

καθορίστηκε βάσει του προτύπου υπολογισμού του δικαιώματος δημοσίου δανεισμού της Διεθνούς Συνομοσπονδίας Οργανισμών για τα Δικαιώματα Αναπαραγωγής (International Federation of Reproduction Rights Organisations (IFRRO)) και έχοντας λάβει υπόψη τον πληθυσμό της Ελλάδος, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, τον κύκλο εργασιών του εκδοτικού τομέα, τον συνολικό αριθμό των βιβλιοθηκών του πρώτου εδαφίου της παρ. 1, την ετήσια χρηματοδότησή τους και τον συνολικό αριθμό τόμων που βρίσκονται στις συλλογές τους. Η αμοιβή αυτή δεν υπόκειται σε ΦΠΑ ή άλλου είδους παρακρατήσεις. Υπόχρεοι για την καταβολή της αμοιβής είναι το Υπουργείο Εσωτερικών για το 75% της αμοιβής και το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων για το 25% της αμοιβής. Το ύψος της αμοιβής αναπροσαρμόζεται κάθε τρία (3) έτη βάσει κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, και Οικονομικών, η οποία λαμβάνει υπόψη τυχόν μεταβολές των ως άνω κριτηρίων.

4. Η αμοιβή της παρ. 3 καταβάλλεται για τον δημόσιο δανεισμό έργων λόγου κατά 70% στους πρωτογενείς πνευματικούς δημιουργούς, και ειδικότερα στους συγγραφείς, μεταφραστές, φωτογράφους, εικονογράφους κ.ά., και κατά 30% στους εκδότες. Για τον δανεισμό μουσικών και οπτικοακουστικών έργων, η ως άνω αμοιβή καταβάλλεται κατά 55% στους πρωτογενείς πνευματικούς δημιουργούς, 15% στους ερμηνευτές, 15% στους εκτελεστές καλλιτέχνες και 15% στους παραγωγούς φορέων ήχου ή ήχου και εικόνας. Η αμοιβή τα πρώτα έξι έτη θα κατανέμεται μόνο στους πρωτογενείς δημιουργούς των έργων λόγου και στους εκδότες λόγω της περιορισμένης έκτασης δημόσιου δανεισμού των υπόλοιπων έργων. Με την κοινή υπουργική απόφαση της παρ. 3 αποφασίζεται η καταβολή της αμοιβής και καθορίζεται το ύψος αυτής σε σχέση με τα μουσικά και τα οπτικοακουστικά έργα, καθώς και σε σχέση με τυχόν άλλα έργα.
5. Η αμοιβή καταβάλλεται υποχρεωτικά στους αρμόδιους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης και η καταβολή της απαλλάσσει από

οποιαδήποτε άλλη υποχρέωση σχετικά με τον δημόσιο δανεισμό. Η κατανομή της αμοιβής μεταξύ διαφορετικών Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης της ίδιας κατηγορίας δικαιούχων ορίζεται με συμφωνία μεταξύ τους. Σε περίπτωση που δεν έχει επιτευχθεί συμφωνία εντός 30 ημερών από τη θέση σε ισχύ της παρούσας ρύθμισης, και εφεξής από τη δημοσίευση της κοινής υπουργικής απόφασης της παρ. 3, η απόφαση για την κατανομή λαμβάνεται από τον ΟΠΙ. Η εν λόγω απόφαση ισχύει μέχρι τον επαναπροσδιορισμό του ύψους της αμοιβής από την κοινή υπουργική απόφαση της παρ. 3. Η απόφαση του ΟΠΙ διαμορφώνεται σύμφωνα με τις απόψεις των ενδιαφερόμενων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, την καλή πίστη, τα συναλλακτικά ήθη και τις ακολουθούμενες πρακτικές σε διεθνές και ενωσιακό επίπεδο. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης που δεν συμφωνούν με την απόφαση του ΟΠΙ μπορούν να ζητήσουν από το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, δικάζον κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, να καθορίσει άλλη κατανομή.

6. Τα ποσά και η κατανομή αυτών σε ποσοστά σύμφωνα τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 4 και 5, η διαδικασία που απαιτείται, τα δικαιολογητικά και οι σχετικοί τίτλοι πληρωμής καθορίζονται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού και Αθλητισμού.
7. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης σύμφωνα με τον ν. 4481/2017 αποδίδουν την αμοιβή στους δικαιούχους. Σε κάθε περίπτωση τα έξοδα διαχείρισης των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το 5% επί της αμοιβής κατά παρέκκλιση της παρ. 3 του α. 18 ν. 4481/2017.
8. Αμοιβή οφείλεται και στις περιπτώσεις όπου ο δημόσιος δανεισμός πραγματοποιείται από ανοιχτές στο κοινό βιβλιοθήκες κοινωφελών ιδρυμάτων, οργανισμών και μορφωτικών ιδρυμάτων μη επιχορηγούμενων από το Κράτος, το ύψος της οποίας συμφωνείται μεταξύ των εν λόγω ιδρυμάτων και των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία τους εντός 60 ημερών από τη

θέση σε ισχύ της παρούσας ρύθμισης, οποιοδήποτε από τα μέρη μπορεί να ζητήσουν από το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, δικάζον κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, να καθορίσει το ύψος της αμοιβής.»

B. Η παράγραφος 2 του άρθρου 22 του ν. 2121/1993 και η περίπτωση (β) της παραγράφου 3 του άρθρου 54 του ν. 4481/2017 καταργούνται.